

בענייני חג הפסח - שיעור 901

I. בענייני מצה

א) מצה שנאפה קודם פורים עיין בב"ח (ט"ח) דאין יוצא במצב האפייה קודם שלושים יום אפלו עשה לשם פסח ותוספתא נמי דעתנו יוצא בה הרוי מדאוריתיא אבל מדרבנן אין יוצא בה וכ"כ המ"ב (ה) דרך בדייעבד יוצא וכ"כ הכרף החיים (ו) אמנם עיין בשורת מהרש"מ (ו-כ"ע) שכח דרוב הפוסקים חולקים על הב"ח

ב) אם צריך לכם במצב כמו בollow בollow עיין במשפט אמרת (סוכה ל"ה ד"ה גמלול חטיל) למצה צריך להיות שלכם כמו לולב דזה מסקנתה הגمرا (פסחים ל"ח) דילפין מגזירה שוה לחם לחם מחלת והగרי"ש אלישיב פסק צריך להקנות את המצות לבניו הגודלים או לחתניינו שאינם סמכים על שלחנו למשעה יש עניין שאורחים ובנים נשואים יתנו ממון עבור המצות שייכלו בלילה הסדר כדי לזכות בהם בקנין מעות שהוא אצל מסתבר יותר דין צריך להחמיר חדא (ו) אפשר הלכה כהרוי (פ' שהשמיט העניין של לכם במצב ג) גם להרא"ש שחייב מצתכם חשוב מצתכם דעל מנת כן נתן לו כתבעת שאלה לקדושים (ו) ועוד דאיפלו דיש לומר קניין ההגבלה ומשייכה רק מדרבנן יש קניין בלעיסת המצאה (ז) וייתר מכולם פוק חזי מה עמא דבר כי העולם אינם נזהרים שמצה צריך לכם

ג) יש אומרים דין שחייב האיסור למצה נפocha דין שיק שיעור אגוז ליז במצב רקיין שלנו (א"א מבוטשאטש מס'ז ואורחות רבינו ז- דף י"ה בשם החזו"א) מ"מ במצב כפולה המנחה להחמיר (בה"ל ט"ס- ד"ה ויכ לעשות וד"ה פט נזא)

ד) קצירת התבואה למצה ע"י מכונה אם זה נחשב לשמה עיין בשו"ע (ט"ג- ז) שטוב לשמרן משעת קצירה אמן דעת הפר"ח דשיםור משעת קצירה מדינה הווא ולעיכובא (בה"ל ד"ה טז) וגם הגר"א החמיר בזה מאוד מ"מ איפלו להיש מחמירין שלא לאכול מצה מכונה למצה שאני הכא דקצירה ע"י מכונה צריך אדם להניג את המכונה בכל עת ונחשב ע"י ישראל משא"כ מצת מכונה הוא דלק את החשמל ואח"כ הולך עצמו וכאן רב ש. קלוגר והאבני נזר (תקל"ז) והמ"ב והחزو"א לא אכלו מצות מכונה דין מתיר דהוי ככח אדם ועוד בזמןינו דכמעט א"א לאפותה לכל העולם kali מכונה אמן במקומות שנגגו איסור אין להם לוזו ממנה אבותיהם (אב"נ תקל"ז ושערם מצינוים בהלכה קי- כ"ז ופסקין השבות ט"ס- ה- ו)

ה) אם יכול לקיים מצה ליל ט"ז במצב שערכיתה הייתה ע"י נקרי או מחלל שבת בפרהסיא עיין בשו"ע דין לשין מצה מצה ולא אופין אותה ע"י אין יהודי והה"ה ערכית המצאה (מ"ב ט"ס- סק"ה בשם המג"א) וכ"כ הכרף החיים בשם המהרי"ז והכנה"ג ויש מקילין אם ישראל עומד ע"ג והכל תלוי אם מצה בעי שימור לשמה או רק שימור מחימוץ ולין בעומד על גבי מועל אמן דעת הרשב"א דבעין כוונה לשם מצה מצה וכ"כ המ"ב (ט"ג- סקל"ה) ואם א"א בעניין אחר מותר ע"י עכו"ם כשהישראל עומד ע"ג ויאמר לעשות לשם מצה (mag'a סק"ה ומ"ב סק"ג) והכרף החיים (סק"ג) כתוב דייכל בלי ברכה איبرا עיין בשורת מהרש"מ (ה- ק"ה) שהתיר ערכית המצאה ע"י מחלל שבת בפרהסיא ואיפלו לדעת האוסרים ורב בתנאיadam זה שלוש היה ישראל כשר שכבר נילוש לשם ע"י מעשה הראשון של ישראל ומהעשה של המחלל שבת הוא מעשה לישה שנייה והה"ה בנ"ד בנקרי ועוד נראה לי דיש ס"ס להתיר דאפשר דהכלתא כרב האי דין צריך שימור לשם ורב מחימוץ ואת"ל צריך לשם אפשר דהכלתא כהמරש"מ ולא כהמ"ב ואפשר דשיםור לשם הוא רק מדרבנן כה"ח והוא רק ספק מדרבנן ודלא כהפר"ח דהוי מן התורה ומ"מ קשה להקל ולשאר הימים מותר לכ"ע לאכלם

ו) חלוקת הכספיים מצה למצה לכל המסובים עיין בשיעור 187 (ז)

ז) אכילת המצאה בכת אחת עיין בשורת תרומות החדש (קל"ע) מצה מן המוכחר לבולע הכספיים בכת אחת וראייה מפסחים (ק"ז) אכלן לחצאים יצא משמע בדייעבד כ"כ השו"ע (מע"ס- ז) אבל המהרי"ל שהובא במג"א אין צריך בכת אחת ממש אלא איפלו מעט מעט אלא הפסיק מותר לכתה וכן כתב השלחן גבוהה (כ"ז) וכן שמעתי מרוב ברוין

ח) אורה שאינו אוכל מזכה שרויה בפסח יש מקילים לאכול מכלים שבישלו בהם וגם מקרה שיש בו המצה שרויה וראיה ממורה"ש מבעלן שהיא אוכל בלבד הסדר בקשר עם אמרו והיא פיררה לעצמה מצה בתוך המرك והוא דחף בכף את החתיכות המצה להצד ואכל את המrk וכספר נתען גבריאל (ז - ל"ז - כ"ז) מכיא ששמע מהקלוייזנבורגער רביעי שעשה כן משום מצות כבוד אם שדוחה חומרא בעלמא

II. טעם להנהגה להקפיד על 18 דקות מנתינת המים עד האפייה

א) עיין בשור"ע (ט"ט - ז) שלא ניתן העיסה ללא עסק ואפילו רגע אחד אבל כל זמן שמתעסקים בו אפילו כל היום אין מהמיין ואם הניחו ללא עסק שיעור מיל (18 minutes) הוא חמץ וכלן צ"ע על מנהיגנו להקפיד על 18 דקות מנתינת המים על האפייה אם מתחסקים בו דאפילו כל היום אין חמץ

ב) אמן עיין בעורך השלחן (ט"ט - ז) דעתת הב"ח בשם הריא"ז שסובר שאסור לשחות כשיעור מיל מעתה הלישה עד האפייה וחשבין בזמן זה גם מה שעשו בהעיסה ואפילו אין הלהה כן מ"מ במצה ראוי להחמיר ועוד דעתך רפין השהיות אם היו ביחד כדי הילוך מיל וכ"ש אם הבצק מונח במקום חם שמדינה ממהר להחמיין מהר הרבה פהות משיעור מיל וכן אחר שנתעסקו בהבצק ונתחמס הידים ממהר להחמיין קודם הילוך מיל (ע"ש)

ג) עיין בספר מועדים וזמןנים (ג - יס"ה) שכחוב דבזמןינו אין לנו מושג ורגש שמתחמים עד שהעיסה ממהר להתחמץ וرك בזמן חז"ל וכן בימי הראשונים בקיין היו בחמיימות וידעו לחלק או לא אבל אנו לא בקיין כלל ואם העיסה באמת חם מתחמץ מהר ושפיר אנו מחמיין בכל עסק שהוא מתחם וכלן מחמיין על שיעור י"ח מינוטין מנתינת המים עד סוף האפייה אפילו ללא בשהייה כלל

ד) עיין בשורת חותם סופר (צעמות קו"מ ק"ז) שכחוב דאנחנו מקפידין שלא יהיה ולא ישחה מעתה נתינת מים לזמן עד שתוציא המצאה מהתנור אלא ב' או ג' מינוטין א"ג לשיעור חמוץ הוא י"ח מינוטין וזריזין במצבות זו אפילו אנשים פחותין (ע"ש)

III. פסקי רב שלמה זלמן אויערבאך שהובא בספר הליקות שלמה

א) מצות שלנו הויל ועשויין רקיין דקים וקשים וקשה לאכול מהן כשי זיתים בכדי אכילת פרס נכוון לנוהג לאכלם בזה אחר זה ולא בכת אחת אם לא בבירור שיגמור כל אכילתו בתוך זמן זה

ב) וכי שקשה לו אכילת מצה כזו ב כדי אכילת פרס ויכול להטביל המצאה לרגע קטן במים ולהוציאיה מיד ולא חשיב בכך למצה שרויה לשראי לבRIA רק בדיעבד (מ"ב מס' ה - י"ז) ובשער הציון ל"ז

ג) אם המצאה הפרוסה מהודרת יותר מן העליונה השלמה לא יאל בכת אחת אלא בזה אחר זה (פרק ט - מ"ג)

ד) אין לו לדחוס בפיו ולא יכול בחפazon בלהתי רגיל דאולי ה"ל עיין שלא בדרך אכילה (פרק ט - פ"ג) ולא להעמיד שעון נגד עינויDKROB הדבר שיפסיד גופו הכוונה לשם מצות אכילת מצה (טס)

IV. שאלות פרטיים הנוגע לישיבה במלון בשבת ויום טוב

א) הדלקת נרות במלון - בהרבה בתים מלון הונאג שימושים שלחן אחד בזווית החדר וכל האורחים מדליקים שם ועיין בשורת חמדת צבי (ט - י"ט) שכחוב דשתה רעות עושים בזה דעיקר כבוד שבת בנות שעיל השלחן שאוכלים שם וגם יש חשש ברכה לבטלה بما שמדליקים בפרוזדור ולא נהנה מן האור והיה ראוי שידליקו על השלחן או לכח"פ כל אחד בחדרו ועיין בשש"כ (ט"ט - ט) שתדלק את הנרות בקידוב מקום לשולחן האוכל ולא תדלק אותן בפינה מרוחקת מקום אכילתם או בחדר המיזוח ואם מדליקים לא באותו חדר שאוכלים שם דלאו שפיר עבדי ועיין בספר Shabbos Radiance of (ז"ג 13) בשם רב משה פיננסטיין דאם הדלקת הנרות מרוחקת מקום אכילתם חשוב לברכה לבטלה ולמעשה צריך כל אש להדלק לכל הפחות נר אחד במקום אכילה בברכה (ט"ע סעיף ה - וצ"ל ד"ס "טמי פתילות") ב) wake-up telephone call - אפשר יש להתир במקום מצוה כגון לתפלה משום שהוא

שבות דשבות במקומות מצוה (ב"ז - ס) וגם מסתברא שהוא אמירה קודמת שבת שהוא מותר להחתת"ס (ב"ז - ז צצ"ל ד"ס וולפיו) ועוד אם נעשה ע"י מכונה חשובה מע"ש הוא קיל טפי וע"ע באג"מ (ד - ס) ובספר שבת בחשמל (chap. 5)

ג) דלתות החשמלית שפותחים אותן בקרטיס אין להתריר לפותחן בשבת אמן ע"י נכרי במקומות צורך גדול יש להתריר (מנחת יצחק י - כ"ט) ואם הקרטיס נעשה ע"י ישראל אפשר להתריר להנאות ממנה בסבירות המג"א דרבנן ככלו דין כתינוק שנשנה אם הוא הולך בדרך אבותיו וצ"ע ועיין בשבת בחשמל (13) (chap. 13)

ד) חימום מים לкопה נכרי שחימום מים קררים אפילו לרוב גוים אסור לשתו ממנה דשما ירבה בשביבו (ב"ח - ז ומ"ז ס"ס - סק"א) וכ"ש אסור אם עושה גם בשבייל ישראל והעולם אין נזהרים בזה וצ"ע

ה) לנוקות ע"י שאבק (vacuuming) נכרי הבא לנוקות את חדרו אין לישראל צורך לצריך למוחות דרינו כאורה ואין לו בעלות בחדרו ולא דמי למה שכח הבה"ל (למ"ז - ה ד"ס ח' לקו) שיש להחמיר כשייטת הר"ן ודיעימה מלכנות ביתו אפילו דרך קבלנות משומם דמייחז לאנשי כסחר يوم וגם דשמא יבואו אורחים שאינם מאנשי העיר זהה ובאים יודעים שדרך העיר בקבלנות (ע"ב) דהתקם ביתו אבל הכא אורח הוא ואין שיקף לומר דשכר يوم הוא מקבל וגם האג"מ (ג - ל"ג) תמה על הבה"ל משומם שהוא ספק דרבנן וכמה המתירים ומ"מ כאן בארצות הברית טוב להחמיר

ו) חדר הבגדים - אם הנכרי חותק את הקרטיס לשנים אין אסור בדבר דעתה דנפשיה כעביר להקל על טרחתו ועוד יש מתירים לבורר דברים גדולים אפילו ע"י ישראל (אור שמח ס - י"א) או בדברים שדרכו לחזור בתערובות (שו"ת מהרש"ג ה - ל"ז) ואו בערימה (בה"ל צ"ט - ג ד"ס לא כולל) וע"י נכרי נשאר רק ספק דרבנן

ז) מלאץ נכרי שכותב על פנקסו מה שהאורח צריך מותר שזה נחשב לצורך הנכרי ואדעתה דנפשיה עבוי

ח) נכרי ששגר אור החשמל בטעות - עיין בבה"ל (רט"ז - ה ד"ס לוכדי) דאי"י שרצה לתקן נר של ישראל ונכבה בידו וחזר והדליקו מותר זהה הוי כמו לצרכו כיוון שנכבה בטעות ידו ויש אמרים בשם רב ש. ז. אויערבאךadam אמר הנכרי לישראל אם רוצה אתה שadalik החשמל והוא אומר כן אין זה חשוב אמירה לנכרי

ט) מותר לומר לנכרי להדליק האש בבית הכסא שאין שם אור זה חשוב כבוד הבריות אם אין שם בית הכסא אחר

י) חזורה ע"י נכרי אסור (רמ"א ר"ג - ס) וע"ע בבה"ל (ד"ס להפס) שהתריר הפמ"ג דבר יבש בדייעבד ובשם המהרי"ט לכתהלה והברכי יוסף התייר דבר זה שניצטן לגמרי אם לא על האש ממש וצ"ע אם יש לסמרק ע"ז

ו. אין אמרים ברכת מעין שבע במניין שאינו קבוע (מ"ב רס"ח - סק"י) רק אם יש קביעות על איזה ימים ויש ס"ת אצלם ושורת אג"מ (ד - ס"ט - ג) כתב道歉לו בלבד ס"ת כל שיש מניין קבוע בבית ואיפלו רק לתפלת מעריב בשבת מותר לאומרו וכן נהג האר"י ז"ל (כה"ח סק"י) וכן דעת רוב הפוסקים

VI. לובשת אשה כמה תכשיטים תחת בגדה מחשש שייגנבו אם נשארו בחדרה ועיין ברמ"א (ב"ה - ל"ז) דשתי הגורות אסור ואולי יש להתריר משומם שהוא הוצאה שלא כדרכה והוא בכרמלית ובהולה על ממונה

VII. אנשים אחדים שישובתיהם יחדיו במלון וכל אחד אוכל משלו צורך לקיים את מצות הדלקת נרות שבת במשותף דהיינו שככל אחד ישתחף בהוצאה עבור השמן וידליק אחד מהם בברכה ואם יש להם חדר מיוחד ואין שם אור יכול כל אחד להדליק שם בברכה ואם נשותיהם עם כולן دولקין כמו הנג' ישראל